

รูปแบบการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์ แบบสตรีมมิงขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพ สาธารณะแห่งประเทศไทย*

MEDIA PRESENTATION FORMAT FOR THE HEARING IMPAIRED VIA STREAMING TELEVISION OF THAI PUBLIC BROADCASTING SERVICE

สิโรตม มณีแฮต

Sirodom Maneehaet

พงษ์พิพัฒน์ สายทอง

Pongpipat Saitong

คณะวิทยาการสารสนเทศ สาขาวิชาสื่ออนฤมิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม

Faculty of Informatics Creative Media, Mahasarakham University, Maha Sarakham, Thailand

E-mail: shirobeen@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์แบบสตรีมมิง กรณีศึกษา รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย และศึกษาประเภทเนื้อหาในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์แบบสตรีมมิง โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและใช้วิธีวิเคราะห์ตัวบทของสื่อ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัยคือเครื่องมือ ได้แก่ ชุดสื่อรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสบนโทรทัศน์สตรีมมิง จำนวน 81 ตอน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์องค์ประกอบด้านรูปแบบการนำเสนอสื่อ และแบบสังเคราะห์องค์ประกอบด้านประเภทเนื้อหาที่สื่อสาร สถิติในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า ประเภทเนื้อหาในการสื่อสารผ่านรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส ประกอบด้วย 1) การแนะนำรายการอื่นที่น่าสนใจของสถานี 21 ตอน 2) การรวมเนื้อหาหลากหลายในตอนเดียว จำนวน 17 ตอน 3) การชี้แจงการดำเนินงานของสื่อ 13 ตอน 4) การอธิบายเนื้อหาเชิงวิชาการ จำนวน 12 ตอน 5) การรายงานข่าวและประเด็นสถานการณ์ จำนวน 10 ตอน 6) การรายงานผลและเปรียบเทียบผล จำนวน 6 ตอน และ 7) การสอนวิธีการและเคล็ดลับ 2 ตอน ส่วนรูปแบบการนำเสนอสื่อผ่านรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส ประกอบด้วย 1) สื่อภาพเคลื่อนไหว จำนวน 81 ตอน 2) สื่อภาษา

* Received 24 February 2023; Revised 25 March 2023; Accepted 28 March 2023

มือไทย จำนวน 81 ตอน 3) สื่อภาพนิ่ง จำนวน 72 ตอน 4) สื่อคำบรรยายแทนเสียงแบบปิด จำนวน 21 ตอน 5) สื่อวิดีโออินโฟกราฟิก จำนวน 13 ตอน 6) สื่อคำบรรยายแทนเสียงแบบเปิด 6 ตอน และ 7) สื่อแอนิเมชันอินโฟกราฟิก 4 ตอน โดยพบว่าไม่มีการใช้สื่อภาษามือไทย ปัญญาประดิษฐ์

คำสำคัญ: รูปแบบสื่อ, เนื้อหาของสื่อ, คนพิการทางการได้ยิน, โทรศัพท์สตรีมมิง, การแพร่ภาพ สาธารณะ

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the media presentation format for the hearing impaired via streaming television in the case study of Thai PBS Open House program of Thai Public Broadcasting Service and 2) study the type of content of communication for the hearing impaired via streaming television. This study used qualitative research by using the method of textual analysis of media. The population and research sample was the material of Open House Thai PBS media program on streaming television, totaling 81 episodes. Research tools include a synthesizer of media presentation format elements, and a synthesizer of the type of content communicated. Research statistics include frequency and percentage. The results showed that types of content in communication through Thai PBS Open House program consists of 1) the introduction to other interesting programs of the station in 21 episodes, 2) the combination of various content in 17 episodes, 3) the clarification of media operations in 13 episodes, 4) the explaining academic content in 12 episodes, 5) the news reporting and situational issues in 10 episodes, 6) the reporting and comparison in 6 episodes, and 7) The how to teaching methods and tips in 2 episodes. The format of the media presentation through the Thai PBS Open House program consists of 1) the motion picture in 81 episodes, 2) the Thai sign language in 81 episodes, 3) the slide picture in 72 episodes, 4) the closed caption in 21 episodes, 5) the video infographic in 13 episodes, 6) the opened caption in 6 episodes, 7) the animated infographic in 4 episodes, and it was found that no artificial intelligence Thai sign language was used in Thai PBS Open House program.

Keywords: Media Format, Media Content, Hearing Impaired, Streaming Television, Public Broadcasting

บทนำ

ในช่วงที่ผ่านมา ไทยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการในมิติต่าง ๆ ทั้ง มิติการศึกษา สาธารณสุข ทรัพยากรมนุษย์ คมนาคม และสถาปัตยกรรมเพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ โดยมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการแห่งชาติหลายฉบับ และมีเป้าหมายคือ เพื่อให้คนพิการดำรงชีวิตด้วยตนเองอย่างมีสิทธิ ศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับคนทั่วไป รวมถึงได้รับการคุ้มครองคุณภาพชีวิตที่ดี เปิดโอกาสอย่างเสมอภาคให้มีส่วนร่วมในสังคมภายใต้สภาพแวดล้อมที่ไร้อุปสรรค (รชพล ศรีขาวรส, 2565) ทั้งนี้ การส่งเสริมสิทธิคนพิการเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบหลักขององค์การภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการวางแผนพัฒนาให้เป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งประเทศไทยมีการดำเนินการขับเคลื่อนการทำงานด้านคนพิการมาเป็นระยะเวลาพอสมควร และเริ่มมีความเข้มแข็งมองเห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้นตามลำดับ เห็นได้จากที่นานาประเทศให้การยอมรับเรื่องการส่งเสริมสิทธิคนพิการของประเทศไทย โดยเฉพาะประเด็นด้านการบริการเพื่ออำนวยความสะดวกทางข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีการสื่อสารมวลชน (ยศพล เหลืองโสมนภา และคณะ, 2554)

โทรทัศน์ เป็นสื่อมวลชนและแหล่งข้อมูลข่าวสาร ที่ดำเนินการโดยได้รับการจัดสรรคลื่นความถี่อันเป็นสาธารณะ ซึ่งสาธารณะหมายความว่าครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่ม จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่สื่อมวลชนโทรทัศน์ต้องจัดให้มีบริการหรือสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับคนพิการ ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเช่นเดียวกับประชาชนกลุ่มอื่น โดยหลักการสากลด้านการให้บริการพื้นฐานทางโทรทัศน์เพื่อคนพิการที่จำเป็น ประกอบด้วยบริการอย่างน้อย 3 อย่าง ได้แก่ เสียงบรรยายภาพ (Audio description) สำหรับคนพิการทางการเห็น ภาษามือ (Sign language) และคำบรรยายแทนเสียง (Caption) สำหรับคนพิการทางการได้ยิน เพื่อเป็นข้อกำหนดเชิงคุณภาพ และเป็นการกำหนดมาตรฐานเชิงเทคนิค รวมถึงความเหมาะสมของรูปแบบรายการต่อการให้บริการในการจัดเสียงบรรยายภาพ ภาษามือ และคำบรรยายแทนเสียง (ธีร์ธวัช เจนวัชรรักษ์, 2564) ปัจจุบันนอกจากการจะมีการเน้นการสื่อสารในรูปแบบเสมือนจริง เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ เน้นความรวดเร็ว และเน้นการสร้างแบรนด์แล้ว สื่อโทรทัศน์ยังจัดเป็นสื่อมวลชนที่มีศักยภาพในการเข้าถึงผู้รับสารเป็นจำนวนมาก รวดเร็วและกว้างขวาง (อุษา ศิลป์เรืองวิไล, 2561) เพราะเป็นสื่อมวลชนที่ผู้รับสารทั่วไปมีความสามารถในการเข้าถึงสื่อได้โดยไม่จำเป็นต้องใช้ทักษะด้านการอ่านออกเขียนได้เช่นสื่อสิ่งพิมพ์ หรือทักษะด้านเทคโนโลยีเช่นสื่อออนไลน์ ตลอดจนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อการรับชมเช่นสื่อภาพยนตร์ สื่อมวลชนทรงพลังในการสร้างปรากฏการณ์ต่าง ๆ อย่างมาก นั้นทำให้ในหลายประเทศมีความ

พยายามต่อการขับเคลื่อนและส่งเสริมสิทธิให้ประชาชนของประเทศเข้าถึงสื่อโทรทัศน์อย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะในช่วงวิกฤตที่เกิดขึ้น เช่น โรคระบาด ภัยธรรมชาติ เหตุการณ์พิบัติหรือจลาจล จำเป็นต้องอาศัยพลังสื่อสารที่รวดเร็วและเข้าถึงคนจำนวนมากเพื่อให้ผู้คนเตรียมพร้อมรับมือกับวิกฤตหรือสถานการณ์เหล่านั้น และมีการกำหนดหลักการสากลว่า สื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ต้องจัดบริการตามหลักสิทธิด้านความเท่าเทียมให้แก่กลุ่มคนพิการให้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและสำคัญต่อชีวิตได้ (อารดา ครุจิต, 2560) ดังนั้น ในกิจการด้านโทรทัศน์สากลจึงมีการบริการเพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางโทรทัศน์ (Television access service) โดยการจัดให้มีบริการเพื่อการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์สำหรับคนพิการทางการเห็นด้วยเสียงบรรยายภาพ และคนพิการทางการได้ยินด้วยภาษามือและคำบรรยายแทนเสียง ส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนสามารถใช้ประโยชน์จากสื่อโทรทัศน์ในด้านการแสวงหาข้อมูล ความรู้ ข่าวสาร สารระ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการให้ได้ประโยชน์สูงสุด มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและมีสิทธิเท่าเทียมกันในสังคมโดยไร้ปัญหา หรือมีปัญหาน้อยที่สุด (ตรี บุญเจือ, 2562)

ในส่วนของกลุ่มคนพิการทางการได้ยิน ปัญหาของคนพิการกลุ่มนี้เป็นเรื่องของ การสื่อสารกับบุคคลอื่น ซึ่งหากบุคคลที่สื่อสารกับคนพิการทางการได้ยิน ไม่มีความรู้ หรือความเข้าใจถึงปัญหาในการสื่อสารของคนพิการทางการได้ยินนั้น อาจเป็นไปได้ยากที่จะสามารถสื่อสารให้เข้าใจระหว่างกันได้ คนพิการทางการได้ยินจึงเป็นกลุ่มคนพิการที่รับรู้และเข้าถึงสิทธิ ได้ยากกว่าคนกลุ่มอื่น โดยจากตัวอย่างที่ผ่านมาได้มีการวิจัยเชิงสำรวจในการรับรู้และเข้าถึง ข้อมูลเกี่ยวกับโรคเอดส์ ในกลุ่มคนพิการทุกประเภท ซึ่งพบว่า กลุ่มคนพิการทางการได้ยินรับรู้ และเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับโรคเอดส์ได้ช้ากว่าคนพิการทางการเห็นถึง 5 ปี สาเหตุหลักที่คนพิการทางการได้ยินไม่รู้ถึงวิธีป้องกันโรคเอดส์จึงเกิดจากการรับรู้ที่ช้ากว่าคนพิการประเภทอื่น จากผลการสำรวจทำให้เห็นได้ว่า คนพิการทางการได้ยินเป็นกลุ่มคนที่ประสบปัญหาามากที่สุดใน เรื่องของการสื่อสารและการเข้าถึงรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความสามารถในการรับรู้และการเข้าถึงสิทธิ ต่าง ๆ ที่ควรจะได้รับจากภาครัฐของคนพิการกลุ่มนี้จึงไม่ได้เป็นไปอย่างเต็มที่ตามสิทธิที่พึงได้ (สายทิพย์ ปิ่นเจริญ, 2558) อย่างไรก็ตาม การสร้างความรอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ ให้กับคนพิการและประชาชนผ่านการส่งเสริมการให้เนื้อหาหรือข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนั้น ๆ ผ่านช่องทางสื่อหลากหลายรูปแบบ นับว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการช่วยให้คนพิการและประชาชนเอาตัวรอดจากสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ โดยภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ด้านทักษะความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะในการติดต่อสื่อสาร ด้านการรู้เท่าทันสื่อ การตัดสินใจและการประยุกต์ใช้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อ (สิโรตม มณีแสด และคณะ, 2564) นอกจากนี้ อาจจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการสื่อสารเพื่อนำเสนอเนื้อหา ข่าวสาร หรือสาระความรู้ทางไกลในรูปแบบของออนไลน์ (Online communication) ผ่านช่องทาง อินเทอร์เน็ต ในรูปแบบสื่อโทรทัศน์ข้ามโครงข่าย (Social television media) หรือสื่อ

โทรทัศน์แบบสตรีมมิง อาทิ เฟซบุ๊ก ยูทูบ และแอปพลิเคชันสื่อสารแบบสดต่าง ๆ นอกเหนือจากโทรทัศน์แบบดั้งเดิมที่ออกอากาศในระบบดิจิทัลภาคพื้นดิน โดยมีการปรับเปลี่ยนไปตามบริบทสถานการณ์ (สิโรตม มณีแฮด และคณะ, 2565) สื่อสตรีมมิงมีความสำคัญในงานสื่อมวลชนใหม่มาก จากเดิมที่การรับส่งไฟล์ออนไลน์ใช้วิธีอัปโหลดและดาวน์โหลดข้อมูลทั้งหมดออกมาก่อนจึงจะเล่นไฟล์ดังกล่าวได้ แต่ระบบโทรทัศน์สตรีมมิง (Streaming television) หรือเรียกชื่อได้อีกแบบว่า โทรทัศน์ข้ามโครงข่าย (Over-The-Top Television: OTT-TV) เป็นการไหลส่งและรับข้อมูลต่อเนื่อง ทำให้ผู้รับบริการปลายทางรับชมได้แบบสด โดยในไทยเติบโตรวดเร็วและสูงขึ้นต่อเนื่อง (วิโรจน์ สุทธิสีมา, 2564) โทรทัศน์สตรีมมิงยังเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์สื่อในมิติต่าง ๆ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมต่อสังคมด้านการเรียนรู้ผ่านสื่อภาพและเสียงออนไลน์แบบสดของประชาชนทุกกลุ่ม (Stakeholder) เช่น วัยรุ่น วัยทำงานที่ใช้งานสมาร์ทโฟน หรือคนสูงอายุ และคนพิการที่ไม่สะดวกใช้โทรทัศน์ดั้งเดิม รวมถึงประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์การสื่อมวลชน และหน่วยงานกำหนดนโยบายสื่อ นำไปเป็นข้อมูลส่งเสริมการบริการแก่คนพิการ การปรับรูปแบบการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการบนฐานแห่งสังคมเท่าเทียม (จุฬาลักษณ์ สิงหะคะเชนทร์ และมาโนช ชุ่มเมืองปัก, 2564)

องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (สสท.) หรือ Thai Public Broadcasting Service (Thai PBS) ในนามสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสออกอากาศในระบบดิจิทัลภาคพื้นดินมีการดำเนินงานให้บริการแก่มวลชนสาธารณะ โดยก่อตั้งขึ้นตามหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2551 ปัจจุบันมีการให้บริการสื่อและเนื้อหารายการแก่กลุ่มคนพิการทางการได้ยินตามประกาศของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ หรือ สำนักงาน กสทช. เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตการให้บริการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ พ.ศ. 2555 และเรื่อง การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2559 โดยมีการให้บริการเนื้อหาแก่คนพิการทางการได้ยินผ่านสื่อ 2 รูปแบบคือ สื่อล่ามภาษามือ และสื่อคำบรรยายแทนเสียง (สำนักงานผู้อำนวยการด้านยุทธศาสตร์สื่อสาธารณะ, 2565); (ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2559) อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานในปัจจุบันเพื่อให้บริการแก่กลุ่มคนพิการทางการได้ยินของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสยังมีข้อจำกัดอยู่หลายด้าน อาทิ ด้านบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยิน ด้านเทคนิคการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยิน ด้านเงื่อนไขเวลาของการผลิตและสร้างสรรค์เนื้อหา ด้านงบประมาณที่ใช้ในการผลิตด้านความต่อเนื่องของการผลิตสื่อ รวมถึงด้านข้อกำหนดของสำนักงาน กสทช. ข้อจำกัดเหล่านี้ส่งผลต่อการให้บริการแก่กลุ่มคนพิการทางการได้ยิน สถานีโทรทัศน์จึงควรพิจารณาเกี่ยวกับ

การปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อให้บริการแก่กลุ่มคนพิการทางการได้ยินให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อเป็นการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการสื่อสารมวลชนทางโทรทัศน์ของกลุ่มคนพิการทางการได้ยินที่มีอยู่จำนวนไม่น้อย (จุฬาลักษณ์ สิงหะคะเชนทร์ และมาโนช ชุ่มเมืองปัก, 2564)

รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส เป็นรายการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลภาคพื้นดิน (Digital television) ขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย ควบคุมการผลิตโดยสำนักงานผู้อำนวยการ สสท. ด้านยุทธศาสตร์สื่อสาธารณะ มีนโยบายและความต้องการให้ผู้ชมสามารถเข้าถึงเนื้อหารายการโดยใช้สื่อโทรทัศน์แบบสตรีมมิง (Streaming television media) มาเป็นสื่อกลางในการนำเสนอและเผยแพร่เนื้อหาแบบคู่ขนานกับการออกอากาศทางโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลภาคพื้นดิน นอกจากนี้ สสท. ยังใช้รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส เป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์เพื่อกระตุ้นให้ผู้ชมได้เกิดการติดตามข้อมูลข่าวสาร การรายงานสถานการณ์ที่เป็นวาระสำคัญทางสาธารณะ การชี้แจงการทำงานของสถานีโทรทัศน์ การนำเสนอเนื้อหาเชิงวิชาการ เนื้อหาอื่น ๆ และการเผยแพร่กิจกรรมสำคัญที่ สสท. ต้องการให้ผู้ชมรับรู้หรือมีส่วนร่วมกิจกรรม (สำนักงานผู้อำนวยการด้านยุทธศาสตร์สื่อสาธารณะ, 2565) รูปแบบการนำเสนอรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสทางโทรทัศน์ระบบดิจิทัลมีการใช้รูปแบบสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินตามเกณฑ์มาตรฐานที่ สำนักงาน กสทช. กำหนด ประกอบด้วย คำบรรยายแทนเสียงแบบเปิด (Opened caption) และภาษามือไทย (Thai sign language) ส่วนรูปแบบการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์แบบสตรีมมิงนั้น สำนักงาน กสทช. ยังไม่ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานไว้ (ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2559) การส่งเสริมการเข้าถึงเนื้อหาและนำเสนอข้อมูลข่าวสารในระบบสตรีมมิงจึงอยู่ที่การพิจารณาขององค์การสื่อมวลชนแต่ละสำนัก เช่นเดียวกันการส่งเสริมการเข้าถึงเนื้อหาและนำเสนอข่าวสารในระบบสตรีมมิงสำหรับคนพิการทางการได้ยินของรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส รวมถึงรายการอื่น ๆ ของสถานี จึงอยู่ที่การพิจารณาของสถานีเอง ไม่ได้มีข้อกำหนดเหมือนโทรทัศน์ดิจิทัล

จากสภาพดังกล่าว เพื่อให้คนพิการทางการได้ยินได้รับบริการข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนทั้งระบบปกติคือ โทรทัศน์ดิจิทัล และระบบทางเลือกคือ โทรทัศน์สตรีมมิง ผู้วิจัยจึงเห็นควรศึกษาวิจัยรูปแบบการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์แบบสตรีมมิง ของ สสท. ทั้งนี้เพื่อหาแนวทางปรับปรุงและพัฒนางานสื่อมวลชนสำหรับคนพิการได้เข้าถึงสิทธิด้านข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบของการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์แบบสตรีมมิง กรณีศึกษา รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาประเภทเนื้อหาในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรศัพท์แบบสตรีมมิง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยรูปแบบการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรศัพท์แบบสตรีมมิงขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย มีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประเภทและรูปแบบการวิจัย เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อความ (Textual analysis) ของรายการโทรทัศน์ โดยพรรณพิลาศ กุลติลก อธิบายว่าวิธีการการวิเคราะห์ข้อความ การวิเคราะห์รูปแบบหรือการถอดรหัสเนื้อหาในสื่อมวลชน เป็นการวิเคราะห์ทางการสื่อสารมวลชนโดยการใช้ทฤษฎีหรือแนวทางต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสัญวิทยาจึงเป็นการศึกษาเพื่อใช้ในการตอบคำถามว่าสื่อมวลชนได้ประกอบสร้างรูปแบบหรือความหมายแก่เนื้อหาหรือสิ่งต่าง ๆ ผ่านลักษณะอย่างไร โดยทำการศึกษาจากเอกสารหรือสื่อที่สนใจและมีความสำคัญ (พรรณพิลาศ กุลติลก, 2561)

2. ขอบเขตการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินงานโดยกำหนดขอบเขตด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ด้านประชากร เนื้อหาและแหล่งข้อมูลสำคัญ ทำการศึกษาชุดเนื้อหารายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสที่เผยแพร่ผ่านสื่อโทรศัพท์แบบสตรีมมิงขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย ทุกวันพุธ พฤหัสบดีและศุกร์ เวลา 09:00 - 09:08 น. ความยาวออกอากาศครั้งละ 8 นาที รวมจำนวนเนื้อหา 81 ตอน 2) ด้านพื้นที่และระยะเวลา ทำการศึกษาชุดเนื้อหารายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสที่เผยแพร่ผ่านสื่อโทรศัพท์สตรีมมิงขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน 2565 ถึงวันที่ 2 ธันวาคม 2565 รวมระยะเวลา 6 เดือน โดยนำเสนอผลการศึกษาเป็นแบบตารางสังเคราะห์ข้อมูล (Data synthesis table) และการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ข้อมูล (Descriptive analysis)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ชุดเนื้อหารายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสที่เผยแพร่ผ่านสื่อโทรศัพท์แบบสตรีมมิงขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย จำนวน 81 ตอน 2) แบบสังเคราะห์องค์ประกอบด้านรูปแบบของการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินในรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสบนโทรศัพท์แบบสตรีมมิง และ 3) แบบสังเคราะห์องค์ประกอบด้านประเภทของเนื้อหาที่สื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินในรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสบนโทรศัพท์แบบสตรีมมิง โดยศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อหาองค์ประกอบด้านรูปแบบและเนื้อหาของกรนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการ จากนั้นสร้างแบบสังเคราะห์องค์ประกอบด้านรูปแบบและเนื้อหาของกรนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการที่มีความสอดคล้องกับการนำเสนอผ่านโทรศัพท์แบบสตรีมมิง แล้วจึงทำการตรวจสอบ

คุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญด้านรูปแบบและเนื้อหาสื่อว่ามีความเหมาะสมและมีความสมเหตุสมผลหรือไม่ และปรับปรุงเครื่องมือแบบสังเคราะห์องค์ประกอบทั้ง 2 ด้านตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แหล่งข้อมูลเฉพาะรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสที่เผยแพร่บนสื่อโทรทัศน์แบบสตรีมมิงขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย ในช่วงระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน 2565 ถึงวันที่ 2 ธันวาคม 2565 โดยผู้วิจัยทำการบันทึกรายละเอียดจากสื่อโทรทัศน์แบบสตรีมมิงในช่วงเวลาที่มีการเผยแพร่รายการ คือวันพุธ พฤหัสบดี และศุกร์ เวลา 09:00 - 09:08 น. สรุปได้ว่ามีจำนวนรายการทั้งหมด 81 ตอน จึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนาตัวบทของสื่อ (Media textual analysis) ในด้านรูปแบบการนำเสนอสื่อและประเภทเนื้อหาที่สื่อสาร โดยนำรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสที่เผยแพร่บนสื่อโทรทัศน์แบบสตรีมมิงมาดำเนินการวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาตามประเด็น โดยมีการจัดกลุ่มข้อมูลเพื่อให้ได้ชุดข้อมูลที่สามารถเสนอเป็นข้อเท็จจริง รวมถึงเพื่อใช้ในการประกอบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ข้อมูล (Descriptive analysis) และการอภิปรายผลแบบพรรณนา (Descriptive discussion) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสบนสื่อโทรทัศน์แบบสตรีมมิงระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน ถึง 2 ธันวาคม 2565 โดยบันทึกรายละเอียดตามช่วงเวลาที่มีการเผยแพร่รายการในวันพุธ พฤหัสบดี และศุกร์ จำนวน 81 ตอน โดยได้ผลการวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหารายการ ดังนี้

1. ผลการศึกษารูปแบบการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์แบบสตรีมมิง กรณีศึกษา รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย

รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส เป็นรายการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลภาคพื้นดิน (Digital television) ขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (สสท.) เกิดขึ้นโดยสำนักงานผู้อำนวยการ สสท. ด้านยุทธศาสตร์สื่อสารสาธารณะ มีนโยบายและความต้องการให้ผู้ชมสามารถเข้าถึงเนื้อหารายการโดยใช้สื่อโทรทัศน์แบบสตรีมมิง (Streaming television media) มาเป็นสื่อกลางในการนำเสนอและเผยแพร่เนื้อหาแบบคู่ขนานกับการออกอากาศทางโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลภาคพื้นดิน นอกจากนี้ สสท. ยังใช้รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส เป็น

ช่องทางในการประชาสัมพันธ์เพื่อกระตุ้นให้ผู้ชมได้เกิดการติดตามข้อมูลข่าวสาร การรายงานสถานการณ์ที่เป็นวาระสำคัญทางสาธารณะ การชี้แจงการทำงานของสถานีโทรทัศน์ การนำเสนอเนื้อหาเชิงวิชาการ เนื้อหาอื่น ๆ และการเผยแพร่กิจกรรมสำคัญที่ สสท. ต้องการให้ผู้ชมรับรู้หรือมีส่วนร่วมกับกิจกรรม (สำนักงานผู้อำนวยการด้านยุทธศาสตร์สื่อสารสาธารณะ, 2565)

โดยรูปแบบการนำเสนอรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสทางโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลมีการใช้รูปแบบสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินตามเกณฑ์มาตรฐานที่ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ หรือ สำนักงาน กสทช. กำหนด (ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2559) ประกอบด้วย คำบรรยายแทนเสียงแบบเปิด (Opened caption) และภาษามือไทย (Thai sign language) ในทุกเทปที่เผยแพร่ ซึ่งออกอากาศประจำวันพุธ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์ เวลา 09:00-09:08 น. รวมความยาวการออกอากาศครั้งละ 8 นาที อย่างไรก็ตามรูปแบบการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์แบบสตรีมมิงนั้น สำนักงาน กสทช. ยังไม่ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานไว้ การส่งเสริมการเข้าถึงเนื้อหาและการนำเสนอข้อมูลข่าวสารในระบบสตรีมมิงจึงอยู่ที่การพิจารณาขององค์การสื่อมวลชนแต่ละสำนัก โดยผลการศึกษารูปแบบการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์แบบสตรีมมิงกรณีศึกษารายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส เป็นดังนี้

ตารางที่ 1 รูปแบบของการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์แบบสตรีมมิง กรณีศึกษา รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส

รูปแบบการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยิน	ความถี่ที่ใช้รูปแบบการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยิน	
	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ
1. คำบรรยายแทนเสียงแบบเปิด (Opened caption)	6	7.41
2. คำบรรยายแทนเสียงแบบปิด (Closed caption)	21	25.93
3. ภาษามือไทย (Thai sign language)	81	100.00
4. ภาษามือไทยปัญญาประดิษฐ์ (AI Thai sign language)	-	-
5. ภาพนิ่ง (Slide picture)	72	88.89
6. ภาพเคลื่อนไหว (Motion picture)	81	100.00
7. แอนิเมชันโฟกราฟิก (Animated infographic)	4	4.94
8. วิดีโออินโฟกราฟิก (Video infographic)	13	16.05

จากตารางที่ 1 พบว่า รูปแบบของการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินในรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสบนโทรทัศน์แบบสตรีมมิง มีการใช้รูปแบบของการนำเสนอรายการด้วยสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยิน ประกอบด้วย รูปแบบการ

นำเสนอด้วยสื่อภาพเคลื่อนไหวและการนำเสนอด้วยสื่อภาษามือไทยความถี่มากที่สุด 81 ตอน รองลงมาคือ รูปแบบการนำเสนอด้วยสื่อภาพนิ่ง 72 ตอน รูปแบบการนำเสนอด้วยสื่อคำบรรยายแทนเสียงแบบปิด 21 ตอน รูปแบบการนำเสนอด้วยสื่อวิดีโออินโฟกราฟิก 13 ตอน รูปแบบการนำเสนอด้วยสื่อคำบรรยายแทนเสียงแบบเปิด 6 ตอน และรูปแบบการนำเสนอด้วยสื่อแอนิเมชันอินโฟกราฟิก 4 ตอน ส่วนรูปแบบการนำเสนอที่พบว่าไม่นำมาใช้คือ สื่อภาษามือไทยปัญญาประดิษฐ์

ภาพที่ 1 ตัวอย่างรูปแบบการนำเสนอรายการโดยการใช้สื่อภาพเคลื่อนไหวและสื่อภาษามือไทย
ที่มา: (รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส, 2565ก)

2. ผลการศึกษาประเภทเนื้อหาในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์แบบสตรีมมิง กรณีศึกษา รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย

ผลการศึกษาวิเคราะห์ประเภทของเนื้อหาที่ใช้ในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์แบบสตรีมมิง กรณีศึกษารายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย เป็นดังนี้

ตารางที่ 2 ประเภทเนื้อหาในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์แบบสตรีมมิง กรณีศึกษา รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส

ประเภทเนื้อหาในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยิน	ความถี่ของประเภทเนื้อหาในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยิน	
	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ
1. การรายงานข่าว/ ประเด็นสถานการณ์	10	12.35
2. การอธิบายเนื้อหาเชิงวิชาการ	12	14.81

ตารางที่ 2 ประเภทเนื้อหาในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์แบบสตรีมมิง กรณีศึกษา รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส (ต่อ)

ประเภทเนื้อหาในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยิน	ความถี่ของประเภทเนื้อหาในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยิน	
	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ
3. การชี้แจงการดำเนินงานของสื่อ	13	16.05
4. การแนะนำรายการอื่นที่น่าสนใจของสถานี	21	25.93
5. การรายงานผล/ เปรียบเทียบผล	6	7.41
6. การสอนวิธีการ/ เคล็ดลับ	2	2.47
7. การรวมเนื้อหาหลากหลายในตอนเดียว	17	20.98
ภาพรวม	81	100

จากตารางที่ 2 พบว่า ประเภทของเนื้อหาในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินในรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสบนโทรทัศน์แบบสตรีมมิง มีการใช้เนื้อหาประเภทต่าง ๆ ในรายการเพื่อการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยิน ประกอบด้วย เนื้อหาเกี่ยวกับการแนะนำรายการอื่นที่น่าสนใจของสถานี มีความถี่มากที่สุดจำนวน 21 ตอน รองลงมาคือ การรวมเนื้อหาหลากหลายในตอนเดียว 17 ตอน เนื้อหาเกี่ยวกับการชี้แจงการดำเนินงานของสื่อ 13 ตอน เนื้อหาเกี่ยวกับการอธิบายเนื้อหาเชิงวิชาการ 12 ตอน เนื้อหาเกี่ยวกับการรายงานข่าวและประเด็นสถานการณ์ 10 ตอน เนื้อหาเกี่ยวกับการรายงานผลและเปรียบเทียบผล 6 ตอน และน้อยที่สุดคือ เนื้อหาเกี่ยวกับการสอนวิธีการและเคล็ดลับ 2 ตอน

ภาพที่ 2 ตัวอย่างเนื้อหาในรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสที่มีการแนะนำรายการอื่นที่น่าสนใจของสถานี

ที่มา: (รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส, 2565ข)

อภิปรายผล

การวิจัยรูปแบบการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรศัพท์แบบสตรีมมิงขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย ผู้วิจัยอภิปรายผลดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. อภิปรายผลการศึกษารูปแบบของการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรศัพท์แบบสตรีมมิง กรณีศึกษา รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พบว่า รูปแบบของการนำเสนอรายการสำหรับคนพิการทางการได้ยินด้วยสื่อภาพเคลื่อนไหว และรูปแบบของการนำเสนอรายการสำหรับคนพิการทางการได้ยินด้วยสื่อภาษามือไทยในรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสมีความถี่มากที่สุด โดยมีการนำเสนออยู่ในทุกตอนที่ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ รวมจำนวน 81 ตอน ขณะเดียวกันพบว่า รูปแบบของการนำเสนอรายการสำหรับคนพิการทางการได้ยินของรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส ไม่ได้มีการใช้สื่อภาษามือไทยแบบปัญญาประดิษฐ์เลย มีเพียงการใช้สื่อภาษามือไทยแบบปกติดังกล่าวข้างต้นผ่านผู้เชี่ยวชาญด้านล่ามภาษามือ สอดคล้องกับการศึกษาระบบภาษามือไทยในชีวิตประจำวันของ คณิตศร จีระโทก และคณะ ที่พบว่า ระบบภาษามือไทยถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวันด้านการสื่อสาร โดยเป็นการสื่อสารระหว่างสื่อมวลชนกับคนพิการทางการได้ยิน หรือบุคคลทั่วไปกับคนพิการทางการได้ยิน ซึ่งการจะทำให้การสื่อสารดังกล่าวเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้น ระบบภาษามือไทยยังเป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับการอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันของคนพิการทางการได้ยินหรือกระทั่งคนทั่วไปที่มีความต้องการค้นหาคำศัพท์ภาษาไทยเพื่อแสดงท่าทางภาษามือได้อย่างรวดเร็ว (คณิตศร จีระโทก และคณะ, 2562) รวมถึงการศึกษาข้อกำหนดเพื่อการเข้าถึงสื่อของคนพิการเชิงเปรียบเทียบ กรณีศึกษา: สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย เยอรมนี ญี่ปุ่น ของ อีร์ธวัช เจนวัชรรักษ์ ที่ระบุว่า สถานีโทรทัศน์มีบทบาทหน้าที่ในการผลิตสื่อและเนื้อหาสำหรับประชาชนทุกกลุ่ม โดยในกลุ่มคนพิการทางการเห็น และคนพิการทางการได้ยิน สามารถเข้าถึงสื่อและเนื้อหารายการผ่านการใช้บริการสื่อ 3 รูปแบบ ได้แก่ สื่อเสียง บรรยายภาพ สื่อล่ามภาษามือ และสื่อคำบรรยายแทนเสียง โดยในการผลิตสถานีโทรทัศน์ควรคำนึงถึงประกาศเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดสัดส่วนการใช้บริการสื่อสำหรับคนพิการ ของสำนักงาน กสทช. วิเคราะห์ศักยภาพของตนเองในฐานะผู้ผลิต รวมถึงการจัดตั้งหน่วยงานย่อยภายในองค์การสื่อที่ทำหน้าที่เฉพาะในการตรวจสอบ ดูแลความถูกต้องเหมาะสม ตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจในการผลิตสื่อบริการในรายการโทรศัพท์สำหรับคนพิการ (อีร์ธวัช เจนวัชรรักษ์, 2564) แต่แตกต่างกับการศึกษาเรื่องเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาพิเศษในรูปแบบออนไลน์ ของ วรรณอาภา จารุประพาฬ และคณะ ที่สะท้อนว่า บทบาทหน้าที่ของคนควรปรับเปลี่ยนไปสู่ทางการบริหารจัดการอยู่เบื้องหลัง และ

นำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาปฏิบัติหน้าที่บางอย่างแทนในรูปแบบเป็นอัตโนมัติ โดยเฉพาะในประเด็นการศึกษาพิเศษที่สามารถนำเทคโนโลยีมิติเสมือนจริง (Virtual reality: VR) ความจริงเสริม (Augmented reality: AR) และปัญญาประดิษฐ์ (Artificial intelligence: AI) มาสนับสนุนการจัดการศึกษาพิเศษเพื่อสร้างให้บรรยากาศในห้องเรียนจากรูปแบบปกติที่น่าสนใจ เสมือนจริง ตลอดจนทดแทนห้องเรียนรูปแบบปกติได้อย่างไร้ข้อจำกัด (วรรณอากาศ จารุประพาฬ และคณะ, 2564)

2. อภิปรายผลการศึกษาประเภทเนื้อหาในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรศัพท์แบบสตรีมมิง กรณีศึกษา รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส องค์กรกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย จากทั้งหมด 81 ตอน มีการใช้เนื้อหาเพื่อการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินที่มีความถี่มากที่สุดคือ เนื้อหาเกี่ยวกับการแนะนำรายการอื่นที่น่าสนใจของสถานี รองลงมาคือ การรวมเนื้อหาหลากหลายในตอนเดียว เนื้อหาเกี่ยวกับการชี้แจงการดำเนินงานของสื่อ เนื้อหาเกี่ยวกับการอธิบายเนื้อหาเชิงวิชาการ เนื้อหาเกี่ยวกับการรายงานข่าวและประเด็นสถานการณ์ เนื้อหาเกี่ยวกับการรายงานผลและเปรียบเทียบผลตามลำดับ และเนื้อหาเกี่ยวกับการสอนวิธีการและเคล็ดลับ มีความถี่น้อยที่สุด ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการศึกษาของ พรรชชา รอดอาตม์ เกี่ยวกับการหารายการในโทรทัศน์ดิจิทัลที่ถูกเลือกรับชมภายใต้บริบทที่สื่อมีการผลิตเปลี่ยนแพลตฟอร์ม (Platform) ที่พบว่ากลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ให้ความสนใจเลือกรับชมเนื้อหารายการประเภทข่าวสารและสถานการณ์ปัจจุบัน ขณะที่กลุ่มเป้าหมายอีกส่วนหนึ่งให้ความสนใจและเลือกรับชมเนื้อหารายการต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายตามความต้องการ ความสนใจหรือความพึงพอใจส่วนตัวตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนตามแนวคิดการใช้ประโยชน์ด้านความรู้ ด้านความบันเทิง และประโยชน์อื่น โดยเป็นการเปิดรับชมเนื้อหารายการต่าง ๆ ทั้งจากช่องทางที่เป็นสื่อโทรทัศน์ระบบดิจิทัลภาคพื้นดินเดิม และจากอุปกรณ์อื่นที่มีระบบรองรับการใช้งานโทรทัศน์แบบมัลติแพลตฟอร์มผ่านการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต เช่น โทรศัพท์มือถือ (Smart phone) คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ (Desktop computer) คอมพิวเตอร์พกพา (Portable computer) ประเภทแล็ปท็อป (Laptop) และโน้ตบุ๊ก (Notebook) เป็นต้น รวมถึงผ่านเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันตามความสะดวกของกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้งานในขณะนั้น นอกจากนี้ยังเลือกเปิดรับชมเนื้อหารายการทุกวัน แต่เลือกรับชมขณะรายการออกอากาศในช่วงวันจันทร์ถึงวันศุกร์ มากกว่าช่วงวันเสาร์และวันอาทิตย์ และมากกว่าการรับชมย้อนหลัง (พรรชชา รอดอาตม์, 2561) และการศึกษาของ จารุวรรณ นิธิไพบูลย์ และคณะ เกี่ยวกับการพัฒนารายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ ซึ่งระบุว่า รายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุมีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้เนื่องจากสังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จึงควรมีนโยบายในการส่งเสริมการพัฒนาารูปแบบและเนื้อหาารายการโทรทัศน์เพื่อสนับสนุนการเข้าถึงสื่อของผู้สูงอายุใน 4

ลักษณะ ได้แก่ 1) รูปแบบและเนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับผู้ชมที่เป็นผู้สูงอายุในช่วงระหว่าง 60 - 65 ปี 2) รูปแบบและเนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับผู้ชมที่เป็นผู้สูงอายุในช่วง 65 ปีขึ้นไป 3) รูปแบบและเนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับผู้ชมที่เป็นผู้สูงอายุในกลุ่มรับราชการหรือทำงานในหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ และ 4) รูปแบบและเนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุในกลุ่มประกอบอาชีพด้านอื่น (จารุวรรณ นิธิไพบูลย์ และคณะ, 2559)

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการพัฒนาเนื้อหาและรูปแบบการจัดรายการโทรทัศน์ระบบสตรีมมิ่งสำหรับคนพิการทางการได้ยิน อันจะเป็นการสนับสนุนให้คนพิการทางการได้ยินเข้าถึงสิทธิพื้นฐานและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เป็นสาธารณะได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป โดยเฉพาะในประเด็นของสิทธิในการเข้าถึงด้านการสื่อสารมวลชนและความรอบรู้จากการใช้งานสื่อของคนพิการทางการได้ยินอย่างแท้จริง ซึ่งสามารถสรุปเป็นภาพองค์ความรู้สภาพแวดล้อมโทรทัศน์ระบบสตรีมมิ่งส่งเสริมการเข้าถึงของคนพิการทางการได้ยิน ดังนี้

ภาพที่ 3 องค์ความรู้สภาพแวดล้อมโทรทัศน์ระบบสตรีมมิ่งส่งเสริมการเข้าถึงของคนพิการทางการได้ยิน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษารูปแบบการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์แบบสตรีมมิ่งขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย ผู้วิจัยสรุปและให้

ข้อเสนอแนะดังนี้ 1) การสรุปผลการวิจัย มีรายละเอียดคือ 1) องค์ประกอบของการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสบนสื่อโทรทัศน์แบบสตรีมมิงขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านรูปแบบของการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยิน และองค์ประกอบด้านประเภทของเนื้อหาที่ใช้ในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยิน 2) รูปแบบของการนำเสนอสื่อสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสบนโทรทัศน์แบบสตรีมมิงขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย มีการใช้รูปแบบการนำเสนอด้วยสื่อคำบรรยายแทนเสียงแบบเปิด สื่อคำบรรยายแทนเสียงแบบปิด ภาษามือไทย สื่อภาพนิ่ง สื่อภาพเคลื่อนไหว สื่อแอนิเมชันโฟกราฟิก และสื่อวิดีโออินโฟกราฟิก โดยใช้รูปแบบการนำเสนอด้วยสื่อภาพเคลื่อนไหว และรูปแบบการนำเสนอด้วยสื่อภาษามือไทยแบบปกติผ่านผู้เชี่ยวชาญด้านล่ามภาษามือมากที่สุด ซึ่งนำเสนออยู่ในรายการทั้ง 81 ตอน แต่ไม่มีการใช้รูปแบบการนำเสนอด้วยสื่อภาษามือไทยแบบปัญญาประดิษฐ์ในรายการทั้ง 81 ตอน 3) ประเภทของเนื้อหาในการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านรายการเปิดบ้านไทยพีบีเอสบนโทรทัศน์แบบสตรีมมิงขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย มีการใช้เนื้อหาเกี่ยวกับการรายงานข่าวและประเด็นสถานการณ์ เนื้อหาเกี่ยวกับการอธิบายเนื้อหาเชิงวิชาการ เนื้อหาเกี่ยวกับการชี้แจงการดำเนินงานของสื่อ เนื้อหาเกี่ยวกับการแนะนำรายการอื่นที่น่าสนใจของสถานี เนื้อหาเกี่ยวกับการรายงานผลและเปรียบเทียบผล เนื้อหาเกี่ยวกับการสอนวิธีการและเคล็ดลับ และเนื้อหาเกี่ยวกับการรวมเนื้อหาหลากหลายในตอนเดียว 2) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ คือ สามารถนำผลการศึกษารูปแบบและเนื้อหาของสื่อสื่อสารสำหรับคนพิการทางการได้ยินผ่านโทรทัศน์สตรีมมิงขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย ไปปรับปรุงและพัฒนารายการโทรทัศน์ให้มีประสิทธิภาพด้านการตอบสนองต่อคนพิการทางการได้ยินให้ดียิ่งขึ้น 3) ข้อเสนอแนะในการดำเนินการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการศึกษาด้านการพัฒนารูปแบบการจัดรายการโทรทัศน์ระบบสตรีมมิงโดยใช้การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการรู้ดิจิทัลสำหรับคนพิการทางการได้ยิน อันจะเป็นการส่งเสริมสิทธิในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เป็นสาธารณะนั้นได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป โดยเฉพาะในประเด็นการเข้าถึงสื่อมวลชนและความรอบรู้จากการใช้งานสื่อของคนพิการทางการได้ยิน 2) ควรมีการศึกษารูปแบบและเนื้อหาของสื่อสื่อสารสำหรับคนพิการทางการเห็น เช่น สื่อเสียงบรรยายภาพผ่านสื่อมวลชนแพลตฟอร์มต่าง ๆ และ 3) ควรมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสมัยใหม่มาเป็นส่วนสนับสนุนการทำงานด้านการสื่อสารมวลชนเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงสื่อและทักษะความเท่าทัน รวมถึงความรอบรู้ด้านต่าง ๆ สำหรับคนทุกกลุ่มในสังคมอย่างครอบคลุม

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสื่ออุดมิต คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ให้คำชี้แนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ตลอดจนขอขอบคุณคณาจารย์ภาควิชาสื่ออุดมิต คณะวิทยาการสารสนเทศ และบุคลากรบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ให้คำแนะนำต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนแก่นิสิต

เอกสารอ้างอิง

- คณิตกร จีกระโทก และคณะ. (2562). ระบบภาษามือไทยในชีวิตประจำวัน. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 7(1), 101-113.
- จารุวรรณ นิธิไพบูลย์ และคณะ. (2559). การพัฒนารายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 10(2), 21-39.
- จุฬาลักษณ์ สิงหะเคนทร์ และมาโนช ชุ่มเมืองปัก. (2564). การดำเนินงานของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสเพื่อการเข้าถึงเนื้อหาสำหรับผู้พิการทางการมองเห็นและการได้ยิน. วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร, 4(2), 59-68.
- ตรี บุญเจือ. (2562). คนพิการกับการเข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์. วารสารวิชาการ กสทช., 3(3), 119-147.
- ธีร์ธวัช เจนวัชรรัช. (2564). ข้อกำหนดเพื่อการเข้าถึงสื่อของคนพิการเชิงเปรียบเทียบ กรณีศึกษา: สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย เยอรมนี ญี่ปุ่น. วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม, 11(1), 128-149.
- ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. (2559). การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนพิเศษ 35 ง หน้า 6-14 (5 กุมภาพันธ์ 2559).
- พรรณพิลาศ กุลดิลก. (2561). การวิเคราะห์ตัวบทและการถอดรหัสความงามแบบอ่อนเยาว์ในสื่อโฆษณา. วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรม นิด้า, 5(2), 67-86.
- พรรษา รอดอาตม์. (2561). เนื้อหารายการในโทรทัศน์ดิจิทัลที่ถูกเลือกรับชมภายใต้บริบทที่สื่อมีการผลิตเปลี่ยนแพลตฟอร์ม (Platform). วารสารวิชาการวารสารศาสตร์, 11(2), 300-326.

- ยศพล เหลืองโสมนภา และคณะ. (2554). คุณภาพชีวิต ปัญหา และความต้องการของผู้พิการ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี. วารสาร ศูนย์การศึกษาแพทยศาสตร์คลินิก โรงพยาบาลพระปกเกล้า, 28(2), 98-109.
- รชพล ศรีขาวรส. (2565). คุณภาพชีวิตคนพิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ อำเภอนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 5(2), 77-88.
- รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส. (2565ก). ความคิดเห็นต่อการนำเสนอเรื่องฝุ่น PM 2.5. เรียกใช้เมื่อ 20 ตุลาคม 2565 จาก <https://www.thaipbs.or.th/program/OpenThaipbs/episodes/90710>.
- รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส. (2565ข). แร้งบันดาลใจจาก Cook Culture. เรียกใช้เมื่อ 20 ตุลาคม 2565 จาก <https://www.thaipbs.or.th/program/OpenThaipbs/episodes/90604>.
- วรรณอาภา จารุประพาฬ และคณะ. (2564). เทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาพิเศษในรูปแบบออนไลน์. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 18(1), 670-679.
- วิโรจน์ สุทธิสีมา. (2564). ความเปลี่ยนแปลงของสื่อสตรีมมิงในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย: มุมมองจากกลุ่มผู้สร้างและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 9(2), 104-120.
- สายทิพย์ ปิ่นเจริญ. (2558). ปัญหาอุปสรรคในการสื่อสารระหว่างคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมายกับพนักงานสอบสวน: กรณีศึกษาสถานีตำรวจในเขตพื้นที่ กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานผู้อำนวยการด้านยุทธศาสตร์สื่อสารสาธารณะ. (2565). รายการเปิดบ้านไทยพีบีเอส องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 12 กรกฎาคม 2565 จาก <https://www.thaipbs.or.th>
- สิโรตม มณีแฮต และคณะ. (2564). ความแตกฉานด้านสุขภาพกับพฤติกรรมป้องกันโรคในหมู่ผู้เรียนทางสื่อสารการกีฬาในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19). วารสารวิชาการปัญญาปนิธาน, 6(2), 155-168.
- สิโรตม มณีแฮต และคณะ. (2565). สื่อการเรียนรู้พลศึกษาภายใต้การระบาดของโควิด-19 ผ่านโทรทัศน์ข้ามโครงข่ายสำหรับทักษะฟุตบอล. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 9(1), 227-241.
- อารดา ครุจิต. (2560). โทรทัศน์เพื่อการเข้าถึงของคนพิการ. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อุษา ศิลป์เรืองวิไล. (2561). นวัตกรรมการผลิตรายการโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 9(3), 84-98.